

K n j i ž e v n a p o r o č i l a

ne odkriva kaj novih kritičnih vidikov, interesantni pa so nekateri odkrito-srčni detajli osebnih stikov in nekatera neprikrito izpovedana avtorjeva mnenja (često baš zato, ker jih je napisal Meško).

Knjiga je izšla ob pisateljevi petdesetletnici.

Pavel Karlin.

Anton Vadnjaj, Otoški postržek. Mohorjeva knjižnica, 7. Na Prevaljah 1925. Str. 152. Za ude 10 Din, vez. 17, za neude 15:40 (22:70) Din.

Postržek, «jed, od katere se postrže tudi lonec, ker je zadnja; zatorej se zadnji otrok ostarelih roditeljev šaljivo tudi imenuje: postržek», se čita v Erjavčevi Popotni torbi. Takšen postržnik ali pognezdič je naš Renko Istinič, ki ga duh Erazma Predjamskega hudomušno kliče: Hrenko Tistinič. Sam Stephenson je kriv, da ga imamo, ne pa grajska gospoda, čeprav pred l. 1848. ni dovoljevala ženiti se na roke, na nič: z lokomotivo je namreč nastal nov stan, dovolj donosen, da živé Istiniči.

Dvanajst poglavij je izpolnjenih z avtobiografijo darovitega železničarskega sina, večkrat dostojno Twainovega peresa. Pričenja se v Borovnici, kjer je mladi navihaneec hodil v osnovno šolo pred učitelja Podlunška in kaplana Ponebška. Ker pa razborni patoglavcec ni maral ostati pod mernikom, ampak je hrepenel doseči vsaj toliko slave kot Lenčka na Blokah, so ga poslali najprej v Postojno nadaljevat nauke. Tu so se pripetile domala vse zgone in nezgone, vse šale in žale njegovega otroštva, pripovedovane zdaj s pesniškim poletom in lepimi ukrasi, zdaj s šegavo besedno igro, s primerno vpletenimi navedki in domislicami kakor tudi s točnimi dušeslovnimi opazovanji. Vsa pripoved je prešinjena s toplim čuvstvom in s pristno notranjsko krajevno barvitostjo. Med podrobnostmi naj omenim samo vložek o črevljarju, ki je s pogodbo hudobcu svojo dušo zastavil, da mu je bognasvaruj dobavljal usnje. Po preteklem roku je smolec ukanil peklenščka, češ, najin dogovor ne velja, saj stoji koncem listine, podpisane na Razdrtem, črno na belem: *Razdrto* na dan svetega Matije 1799!

Pa tudi dokaj resnega gradiva najdeš spotoma. Opombe vredno je, s kakim rahločutjem se je pisatelj umel dotakniti spolnega vprašanja vpricho radovednega dečka (str. 101). Jezik je izredno bogat, marsikatera drobtina pride v prid bodočemu slovarniku. Še več pa zaleže to, da je otrebljen kakor redko kje ob sedanjih mnogopisnih časih. S tem pa še nisem rekel, da se Vadnjaj vselej strinja z Breznikovimi pravopisnimi in purističnimi načeli. Mimogrede bodi dostavljeno, da se portugalski novec «milreis» ne izreka kot nemški «rajs» (51)... Brezdvomno poseže ta ali oni sestavljalec mladinskih čitank po kakem odlomku iz Otoškega postržka, n. pr. str. 85 do 84. Knjiga pa ni užitna samo za deco, temveč tudi za odrasle, posamezne potankosti bodo dodobra pojмили šele starejši čitalci.

A. Debeljak.

Slovensko debatno ali komorno pismo v minuli 60letni dobi. Skromni osnutki slovenskega debatnega pisma ali pisma s stavkovnim krajšanjem za hitre govore v zbornicah, s katerim moremo v minuti stenografirati do 160 besed, segajo v sedmo desetletje minulega veka. Leta 1865. je slovenjgraški nadučitelj France Hafner, pozneje šolski nadzornik, sestavil prvo slovensko stenografijo po Gabelsbergerjevem sestavu. Čeravno je njegov prevod danes brez praktične vrednosti, ga je prof. Miholić kot zanimiv zgodovinski prispevek v letih 1900. do 1902. doslovno priobčil v «Stenografu» po izvorniku, hranjenem v saksonskem stenografskem zavodu v Dresdenu. Poleg poslovnega pisma obravnava Hafner v četrtem delu svojega prenosa v skrčeni obliki tudi